

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

T. Sala

CRÓNICA

Hi ha un día al any que 's consagra als Morts. De 365 que 'n conta, un no més pels que han sigut.

Be diu l' adagi:—«Veste'n Anton, que 'l que 's queda ja 's compon.»

Y encare si aquesta petita fracció de temps que no arriba de tros á un ters per cent del any; si aquest óbol migrat fos pagat en bona monedat... Pero ni aixó. Més que 'l sentiment es la rutina la que mou als mortals á satisferlo. De dolor sincer ¡qué poch se 'n gasta! Va més escás que 'ls diamants en las pedreras. Ara de vanitat, demáninne; y de hipocresía encare més, molt més.

La vanitat es la que guarneix els sepulcres ab arreus regatejats en las botigas de coronas fúnebres: la hipocresía es la que coloca tota aquesta indumentaria atapahida davant de las llosas sepulcrales com una valla de ocultació entre 'ls difunts que descansan y 'ls sobrevivents que disfrutan xalantse els uns ab la llibertat recobrada, els altres ab l' heretada fortuna.

Aixís es la mort y aixís la vida, la realitat més indubitable aquélla: aquesta la comedia eterna, divertida y sarcástica á un temps, alegre y despreciable á l' hora.

La gran sort es qu' entre tants invents maravellosos com ha realisat l' home pera multiplicar els goigs y las comoditats de l' existencia, no haja conseguit trobarne un aplicable á la prolongació indefinida de la vida humana. Ni l' ha trobat, ni crech que hi haja ningú que 's dediqui á buscarlo, en l' absoluta impossibilitat de contrariar una de las lleys més inmutables de la Naturalesa. Si aquest invent arribés á existir, la vida que avuy tant estimém, crech que sols per la por de pèrdrela y l' afany de defensarla, no tindria cap valor. El viure equivaldria á fastiguejarse. Y la major part dels homes, ja que no poguessin morir de mort natural, acabarian per suicidarse.

Y ademés ¿qué quedaria en aquest mon de desigualtats irritants que pogués al fi igualarnos, com ho efectua la Mort ab la seva dalla nivelladora?

Admétemla á la Mort, qu' es justa.

Si 'ls que 'ns han precedit en l' etern viatge del qual no 's torna poguessin tenir encare sensibilitat la benehirían com autora de un suprém y justicier consol. En efecte: 'ls vius de avuy han de ser inevitablement els morts de demá, y aixís successivament fins á la consumació dels sigles, si es que 'l mon ha de tenir fi; si es qu' en l' espay infinit els astres se regeixen per las mateixas lleys inmutables que regulan l' existencia dels mortals, y moren també, com moren tots els sers animats, pera transferirse, al igual que las despullas de aquests, en l'

inmens y sempre actiu laboratori de la naturalesa.

Vostés dirán sens dupte:—¿Y ara? ¿A qué venen aquestas caborias?

En efecte: ens trobém en el ball de la vida, y tontos foram de no ballar al só que tocan.

Mentres hi siguém, aprofitemnos. ¡Enrera tota preocupació engendrada per las rutinarias tristezas de una diada fúnebre! Ja es prou pesada la digestió de las castanyas y 'ls panellets, pera que en lloch del ví ranci de la bota del recó la remullém ab l' acíbar dels pensaments anguniosos.

¿Qu' hem de morir? Y be, ja 'ns avisarán quan sigui l' hora: de moment visquém, procurant hermosejarla aquesta vida, ferla lo més grata que 's pugui... No hi vol dir res que sigui tota ella ilusoria. ¿Hi ha res més bonich al cap-de-vall que una ilusió? ¿Quí que no 'n tingués cap podria viure satisfet, tranquil, gojós?

Visquém, més que sigui enganyats y enganyantnos. Visquém com ha hagut de viure sempre l' humanitat, lluytant pera ser felís. ¿Qué hauria sigut del mon sense aquesta lluyta? L' home encare avuy pasturaria. En son estat primitiu de animal imperfectible, no hauria arribat á acumular aqueix patrimoni de coneixements, de fruicions, de goigs y d' esperansas, que unas generacions á las altras s' estan trametent com una herencia sagrada.

Visquém pera usufructuarla aqueixa herencia humana; pera usufructuarla ab augment de la mateixa,

Y posats á l' obra, cantém com l' Albert Russiñol. el día de la inauguració del nou local de la Lliga regionalista: «*Avant y sempre avant!*»

¿No veuen com poch á poch hem anat á parar á la nota d' actualitat, inseparable de las *Crónicas* de LA ESQUELLA?

Es aquesta l' inauguració del nou local de la Lliga, qu' en el poch temps que conta d' existencia, ja ha mudat de casa tres vegadas. Pero aixó fora lo de menos, si ab la mateixa facilitat ab que cambia de domicili, no cambiés de rumbos!

¡Quántas amistats, per no dir concubinatjes, concertadas y desfetas en poch temps! La primera ab en Polavieja, la segona ab en Silvela, la tercera ab la barreja clerical y reaccionaria qu' en la barca del regionalisme va aportar al municipi barceloní una tan significativa representació ultramontana. Ara ab l' *Unión nacional*, ab en Paraíso; com si diguessim: ab un exbréto!, perque l' actual president de la *Unión* havia sigut republicá del morro-fort, nada menos que revolucionari de 'n Ruiz Zorrilla.

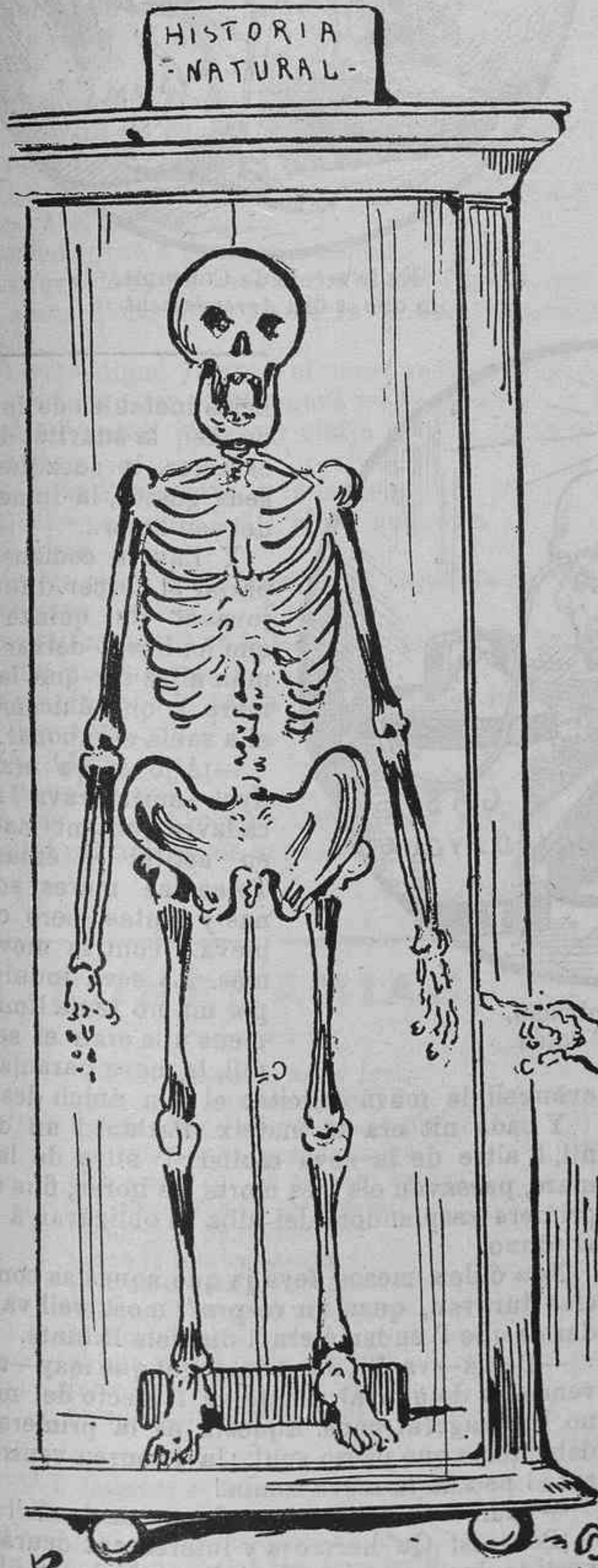
«*Avant y sempre avant!*» Encare que millor sería dir:—«*Endavant las atxas!*»

Plé de ilusions per la novetat del cas, retreya 'l president de la *Lliga* l' enllás matrimonial del comte de Barcelona ab la reyna Petronila de Aragó, com si 'l casament de Lleyda sigués una reproducció cabal y exacta de aquell memorable fet históric. L'

enllás de Ramón Berenguer ab la reyna aragonesa —suposava 'l Sr. Russinyol—que obehí á una rahó d' Estat; que fou un casament de conveniencia pera combatre als enemichs de Catalunya y Aragó qu' eran els moros. (¡Grans picaments de mans; entusiasme delirant, fill de la creencia que alentan els companys de causa, de que fora de Catalunya no hi ha més que moros!)

En aquests conceptes depressius s' informa l' última evolució de la Lliga regionalista, que no deixarà de ser al cap-de-vall més que una nova tartarinada.

DESIGUALTATS

De moment els papers ja 'ls han repartit al seu gust els conjuminadors del enllás. El comte Ramón Berenguer es en Russinyol; la reyna Petronila, en Paraíso. Si 's consulta l' historia 's veurá que la reyna aragonesa no tenia casi us de rahó quan varen casarla, de manera que ben mirat els de la Lliga li assignan á D. Basilio 'l paper de criatura.

Ja 'ls ho dirá ab son acostumat trasteig el president de la *Unión nacional* quan arribi l' hora de aprofitar las ventatjas del enllás, si es que pot reportarne alguna, que molt ho duptém.

Pera fer la guerra als abusos de la centralisació representada per las pandillas polítiques governants, á una de las quals havia pertenescut en Russinyol, no fa molts anys, y ab una de las que, en fetxa encare més recent, havían entrat en tractes íntims alguns dels capitostos de la *Unión*, se necessita una autoritat especial que no tenen ells ni 'ls que 'ls segueixen. Els enemichs naturals de aqueixas pandillas, no son els que 's desvían de son objecte aspirant á ressucitar l' organisació política dels sigles mitjos, ab perill de crear un cau de abusos en cada regió autónoma; sos enemichs naturals son en tot cas els que combaten de soca á arrel y ab energia radical el régimen que las ampara, sense tractar de destruir, perque aixó no es necessari, l' unitat política del Estat. Esquarterar á un malalt ab l' excusa de curarli una dolencia que afecta á tot el seu organisme será sempre una insensatés. Y res tindrà d' extrany que 'l malalt s' hi resisteixi mentres conservi en el cervell una espurna de seny.

Afortunadament els contrayents del enllás matrimonial de Lleyda varen triar la fetxa més oportuna pera la celebració de la boda; oportuna y simbólica: la senmana dels Morts.

P. DEL O.

TERCETO

Eran tres morts. Havían ingressat en el darrer alberch á poca diferencia en un mateix temps, y, vehins de ninxo, una amistat leal y desinteressada havia acabat per unirlos. Els di-

Robert

—Guayta, noy. A pesar de lo que diuhen, que un cop morts tots som iguals, repara com no es cert. A nosaltres ens tenen dintre d' un ninxo, y á n' aquest, míratel, aconduhit á dintre d' un' escaparata, ¡lo mateix que un sant!

funts dels voltants ja 'ls deyan «els tres inseparables.» Y ho eran.

Cada nit, apenas tancadas las portas del cementiri, sortían de las sevas tombas, y tranquilament assentats en els grahons de marbre d' un panteón vehí, 's posavan á enrahonar.

El tema de las sevas conversas era sempre 'l mateix. Un repás als fulls de la seva vida y un cant d' anyoransa á lo qu' en el món havían deixat.

El més vell dels tres morts hi havia deixat un fill. ¡Cóm s' agitavan els seus ossos al evocar, en mitj del august silenci de la nit, la seva dolsa memorial..

—Es el més bó, 'l més tendre, 'l més amorós dels fills,—deya 'l pobre cadavre:—May, en vida, m' havia apartat del seu costat, y si alguna cosa ferma y segura hi ha á la terra, es el seu carinyo.—

Y contava 'ls sacrificis que per aquell fill havia fet, las angustias per ell passadas en las malalties que de petit havia tingut; de día gronzantlo, de nit vetllantlo, á tot'hora cubrintlo de petóns y caricias.

—Y ell, pobret, m' estimava, m' estimava... ¡y m' estima encare!—exclamava el mort ab accent de convicció profunda.

Llavors entrava en funcions el segón difunt, y 's posava á parlar de lo únich qu' en el món dels vius havia deixat: la seva dona.

—¡Era un ángell!—deya:—Un ángel de bondat y d' hermosura! La més dolsa de las músicas no té l' encant que per mí tenia la seva veu... ¡Qué ditxosas las horas, quan jo vivía al seu costat, jugant ab els rissos dels seus cabells y sentint els batechs d' aquell cor que solzament per mí palpitava!..—

Enardintse ab la relació, el mort explicava cóm l' havia coneguda, detallava punt per punt el seu prometaje, las contrarietats que havia hagut de vencer, els formidables rivals que li havían sortit y qu' ella—ánima gran y generosa!—havia despreciat per ell; pintava la seva bellesa 'l día de la boda, las de-

ELS TRES MORTS QUE 'NS VOL DEIXAR NOSTRE GRRRAN AJUNTAMENT.

En la secció de Consums, un que 's diu Arrendament.

En la de il·luminació, un lío que no s' entén.

Y en el ram de Sanitat, ¡tapeuvos el nas corrent!

licias inefables de la lluna de mel, la suavitat del seu caràcter, la senzilles dels seus gustos, la immensitat del seu amor...

Y llavors comensava á parlar el tercer difunt, un jovenet de quinze anys que no havia deixat en el món altre ser que la seva mare y que únichament d' ella sabia enrahonar.

—¡Alló sí qu' era carinyol!—murmurava 'l tendre cadavre, juntant las mans en actitud d' éxtassis:—Totas las mares son bonas y santas; pero com la meva... com la meva, cap més. La seva indulgencia per mí no tenia límits; els meus ulls eran el seu mirall, la meva paraula 'l seu

evangeli, la meva felicitat el seu únich desitj...— Y cada nit era lo mateix. Parlant l' un del seu fill, l' altre de la seva muller, l' altre de la seva mare, passavan els tres morts las horas, fins que 'ls primers resplandors del alba 'ls obligavan á tornar al ninxo.

Nou ó deu mesos feya ja que aquestas conferencies duravan, quan un vespre 'l mort vell va recordarlos que l' endemà era 'l día dels Difunts.

—Demà—va dir, més connotut que may—us convencereu de que al ponderar l' efecte del meu fill no hi exagerat gens. Aquesta es la primera festa dels Morts que passo aquí. ¡Ja 'l veureu venir á plorar al peu de la meva tomba!

—També vindrá la meva dona—exclamá 'l marit:—¡Pobretal! Qu' hermosa y interessant deurá estar, vestida de negre, ajonollada davant del meu ninxo!..

—¡Y la meva mare!—digué á son torn el tercer difunt:—¡No tingueu por que 's descuydi de venir á regar ab sas llágrimas la tomba del seu fill estimat!—

Un' óliva, que cada vespre solía escoltar las sevas conversas y que á forsa de sentirlos s' havia mitj

interessat pels tres morts, s'acostà familiarment al grup.

—¿Voleu dir que vindrán?—preguntà ab ayre de dupte.

—¡Es clar que sí!—van contestar els tres morts.

—Mireu que 'l temps tot ho esborra...

—¡Del meu fill n'estich segur!

—¡Jo estich segur de la meva dona!

—¡Jo n'estich de la meva mare!

—En fi... demà ho sabrem—va dir l'òliva arronsant excèpticament las alas.

Brillà 'l sol del día dels Difunts, el cementiri va omplirse de gent... pero 'ls tres pobres morts se quedaren sense rebre cap visita.

—Óliva—digué 'l més vell, cridant ab dissimulo al fúnebre aucellot:—l'ansietat me mata. ¿Vols ferme 'l favor d'anar á veure per qué no vé el meu fill?

L'òliva va emprendre 'l vol y al poch rato torná.

—El teu fill no vé perque engolfat en els negocis, no te temps per pensar ab tú.

—¡Óliva!—cridá 'l segón mort:—ves á saber perque no vé la meva dona.

L'aucell torná á posarse á volar.

—La teva dona no vé—va dir al seu regrés—perque l'amor d'un altre home la té completament encisada.

—¡Óliva!—digué llavors el mort més jovenet—ves á averiguar per qué la meva mare no vé.

Realisá l'aucell el tercer viatge y aviat torná ab la resposta.

—He anat á casa teva, y ta mare...

—¿Qué?—preguntá 'l fill, ple d'angustia.

—No hi es.—

Y semblá que l'òliva reya, com satisfeta del seu cruel triunfo.

En aquell moment va entrar al cementiri un cotxe conduhint un cadavre.

Una má destapá la caixa y 'l més jove dels tres morts llensá un crit.

—¡Ah! ¡Ella!

Era la seva mare.

Y es que, vivas ó mortas, las mares may saben fer quedar malament als seus fills.

A. MARCH

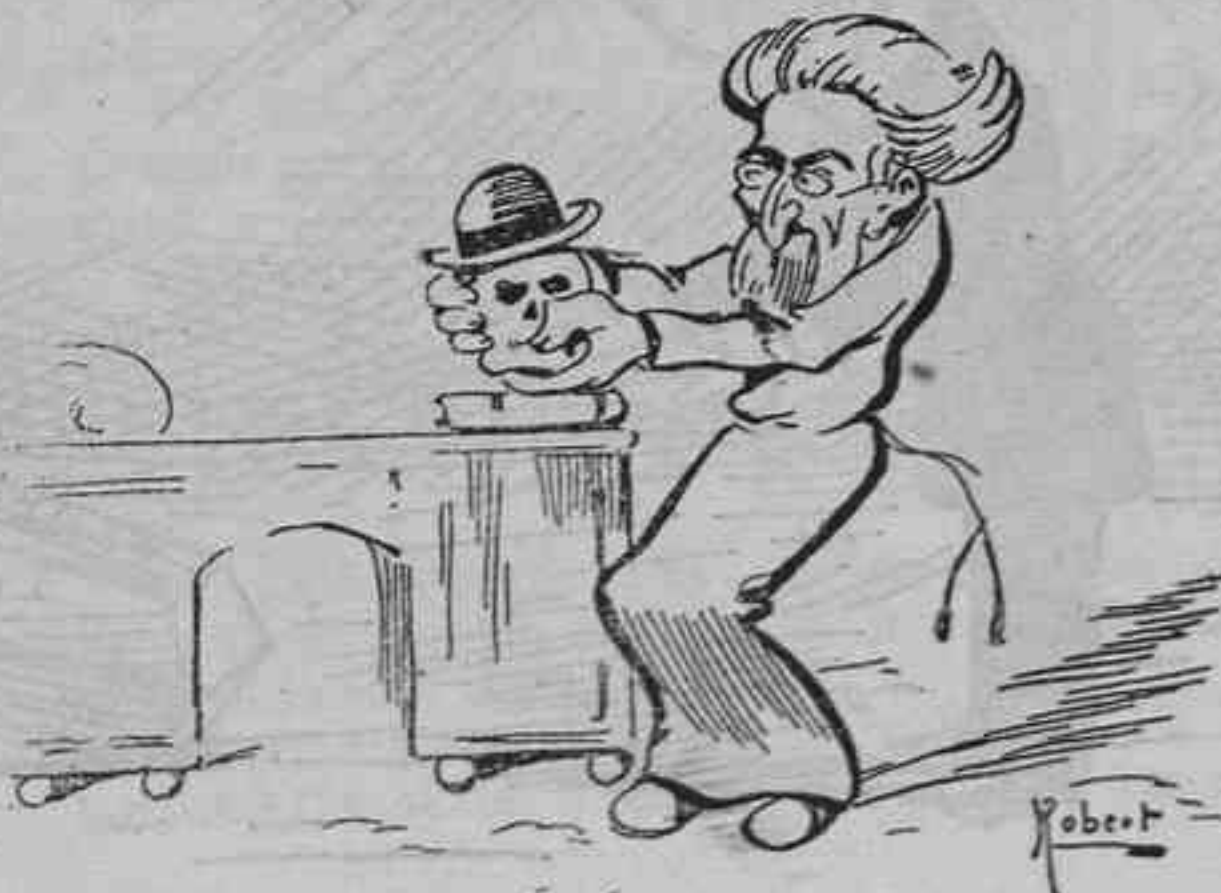
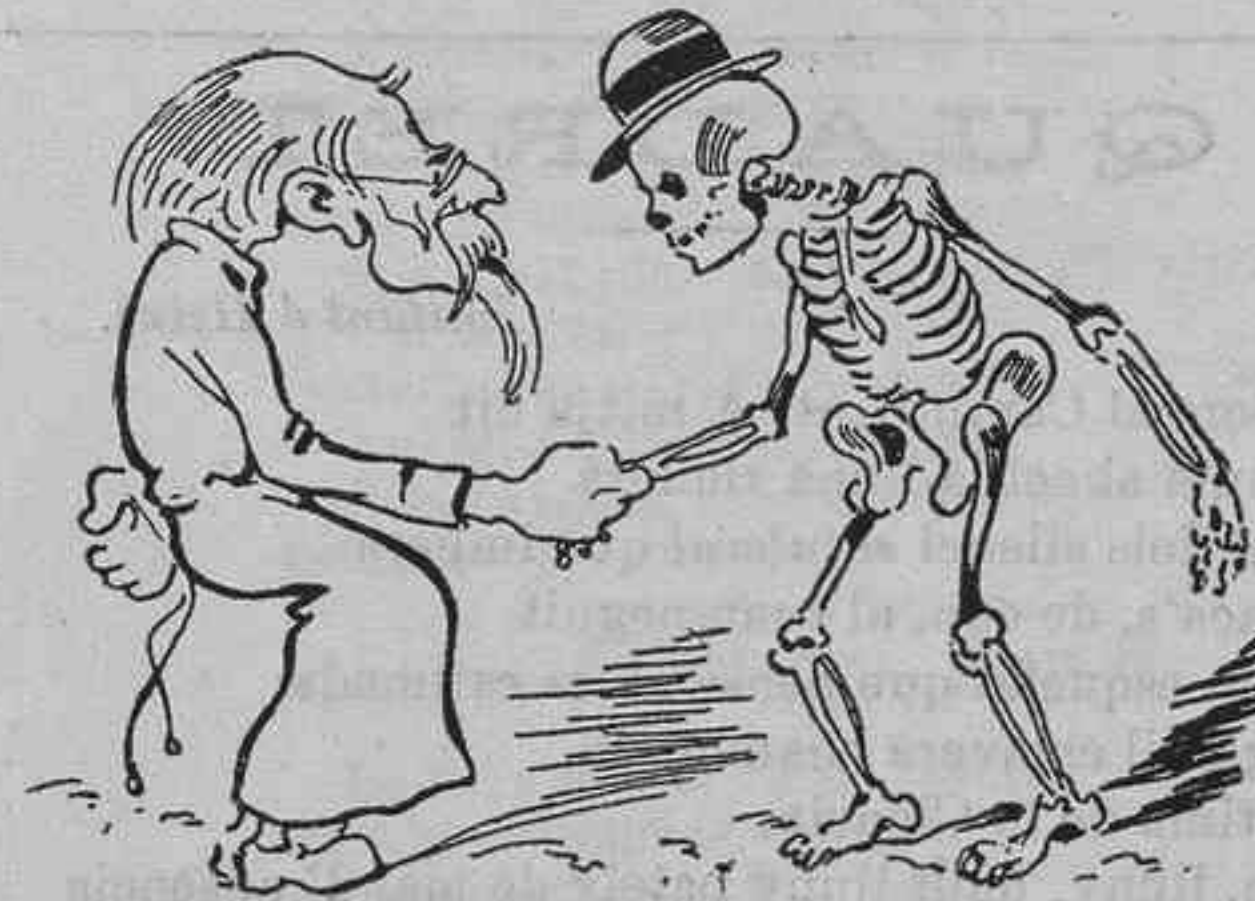
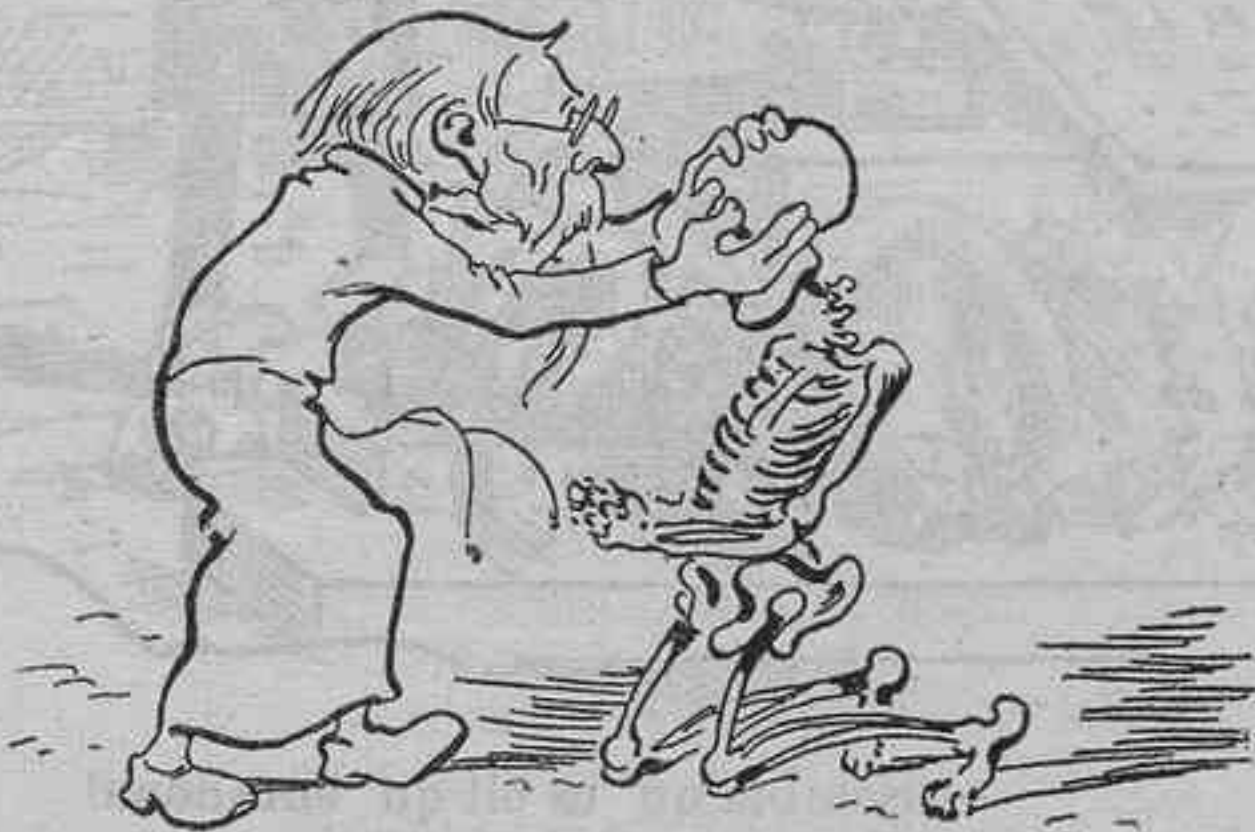
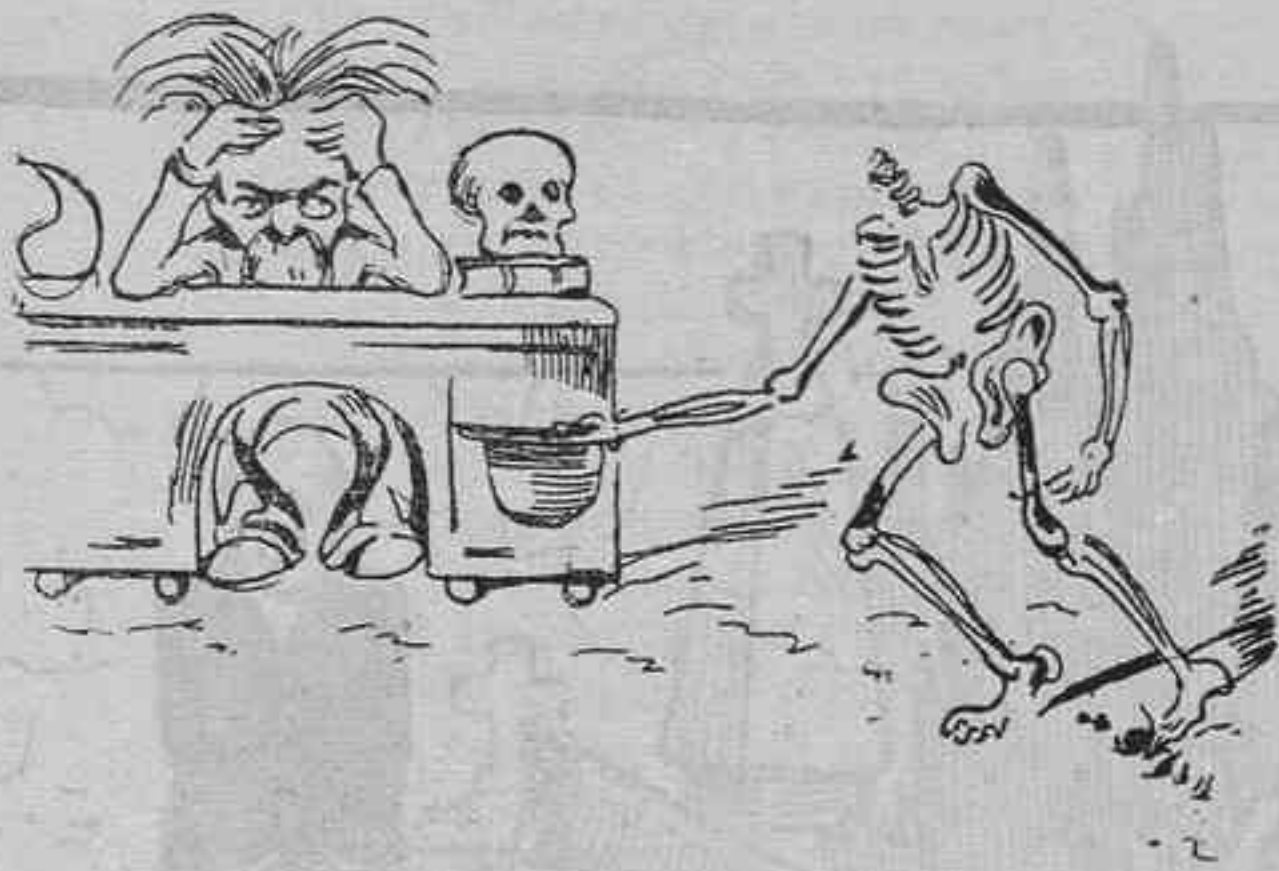
FUNERARIAS

Obra la tomba, amor meu
quan passi per davant d'ella,
que fa temps guar jo un sospir
tan sols per tú, prenda meva.
¡Un sospir qu' en ell s' hi enclou
tot un poema de tendresas!
Quan ja l' hakis recullit
tanca la tomba depressa,
perqué si acás s' escapés
del que 't contarà una lletra,
la murmuració podría
ab son verí y mala llengua
ferir á un ser que fou pur
com el somrís d' una verge.

Van destapar sa fossa ahí, al mitj día,
y tothom va quedar mut d' estupor
al trobarhi tan sols la caixa buyda;
tothom se 'n va extranyar, pero no jo.
¡Cóm extrenyarme'n, cóm si, ja sabía
qu' era un ángel la reyna del meu cor?

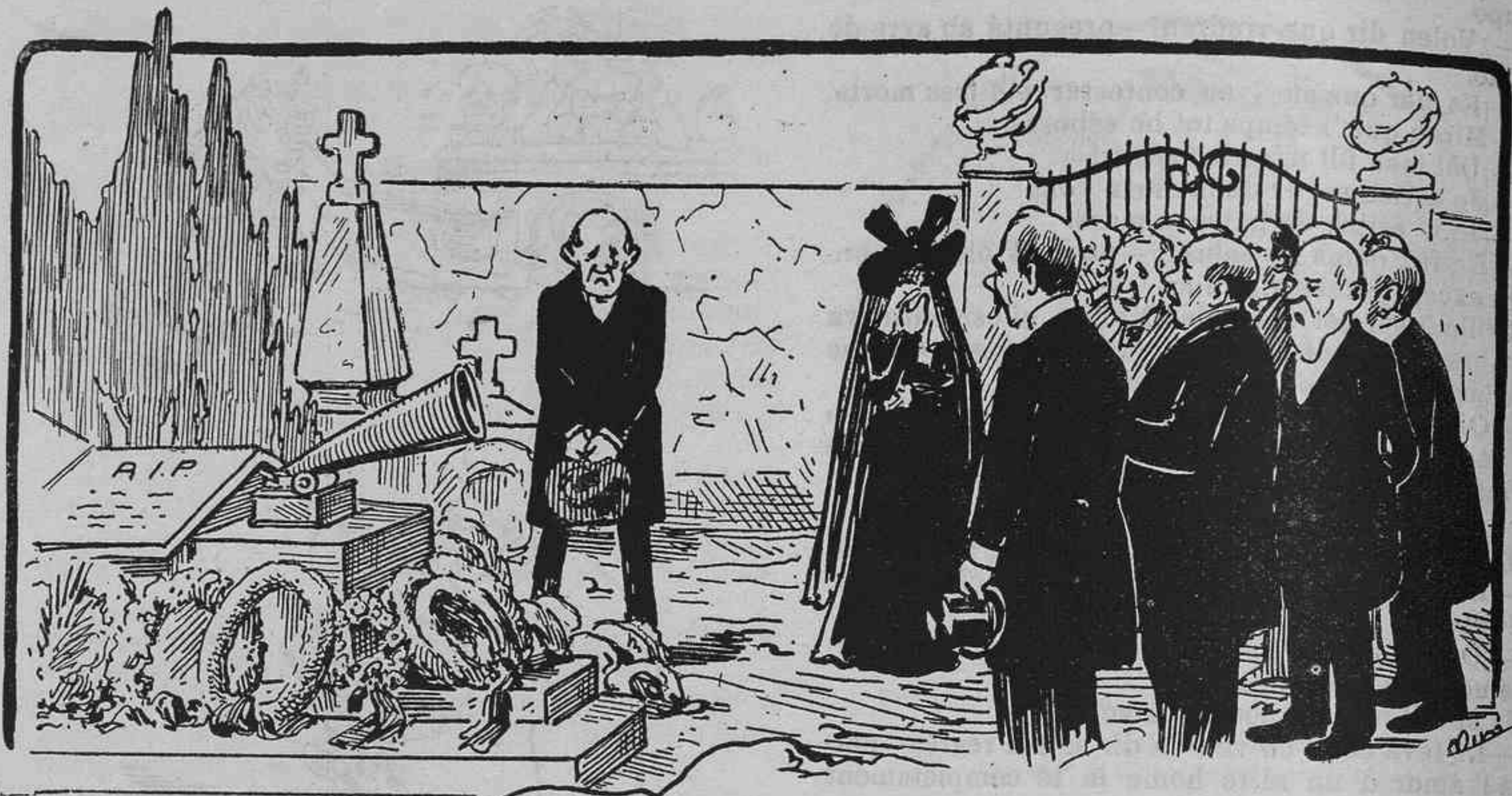
F. CARRERAS P.

CAP D' ESTUDI

—Senyor sabi, vull el cap.—Tingui; á cada hú lo seu.
—No causars'hi.—Estigui bo.—¡Je je! Ja torna á ser men.

LA VEU DEL DIFUNT

— ¡Sembla qu' es ell qu' enrahona!
Aquell mateix tó de flauta,

aquell mateix palpizot
que 'ns feya á tots tanta gracia!...

QUADRET

«RECUERDO... ETERNO»

Imitant á Heine.

Som al Camp-Sant. A mitja nit
apunta al cel la lluna riallera.
Y el dols silenci *sepulcral* que impera
trenca's, de cop, al suau neguit
d' un esquelet que pensa ab sa estimada:
la gentil calavera enamorada,
víctima de la Ciència,
que, lluny, molt lluny pateix de mal d' ausencia
en el despaig d' un sabi colocada,
lligadas ab tornillos las junturas
y arreplegats els óssos ab monturas.

FRA NOI

El senyor, completament endolat, entrant en una
botiga de flors artificials y coronas fúnebres:

— Deu la guard...

(Se treu un mocador ab una gran franja negra, y
s' aixuga 'ls ulls)

— Desitjaría una corona.

La senyora de la botiga, que també porta dol, al-
santse del tamboret ahont seya:

— ¿De quínas?

— Vosté mateixa. Es la primera vegada que 'm
veig obligat... á fer tan trista compra, y... (*S torna á
treure 'l mocador.*)

— ¿Ha d' anar dedicada á un fill, á un amich, á
un tío...?

LA DIMISSIÓ DE 'N BERENGUER

— Aquí li regalo aquest mort, senyor Mans,

—No, senyora; es... [per la meua esposa!
 —¡Ahl...
 —Vosté no sab lo que son aquests copsl... [Perdre un ser qu' es com la mitat de la nostra existencial...
 (Tercera aixugada d' ulls.)

—¡Prou que ho sél Una servidora també soch viuda.

—¿De poch temps?

—Fa mitj any.

—Es casual!.. Lo mateix que jo...

(Moment de silenci.)

—Deya, donchs, que vol una corona... ¿Quína dedicataria hi posarém als llassos?

—*Recuerdo eterno.*

—¿Lletras blancas ó dauradas?

—¿Qué es lo que fa més trist?

—Va á gustos aixó: els uns ho volen d' un modo, els altres ho volen d' un altre...

Ho deixo á la seva elecció. Vosté, que també ha begut aquest amarch trago... sabrá escullir lo més convenient.

—Donchs, si m' ha de creure á mí, lo millor será una corona de flors...

—¿Per qué nó de semprevivas?..

—Es massa antich, fa cursi...

—¡Ayl... Y á la pobra difunta tot lo cursi l' indignava d' un modo...

—Sería una senyora de gust...

—Sí que 'n tenia; pero 'm sembla que á vosté tampoch n' hi falta...

—¿Li agrada aquesta?

(Presentantli una corona ab els llassos en *blanch*).

—Vosté mateixa...

—¡Oh, jo!... Com que no ha de ser per mí...

—¿Qué la disgusta que li fassi triar á vosté?

—Al contrari; m' honra molt...

(Un altre moment de silenci; pero un moment d' aquells que, com diu el poeta, valen per sigles).

El senyor, reprenent la conversa:

—¡Que 'n devía ser de ditxós ab vosté 'l seu marit!...

Ella, mirant al taulell.

—¡Y la seva senyora, ab vosté!

—¿Per qué ho diu aixó?

—¡Ay pobre de mí!... Perque 's coneix...

(Última pausa).

—Decididament, me quedo aqueixa corona.

—Y á las cintas hi posarém *Recuerdo eterno*?...

—No: trobo que las lletras hi vindrían massa justas: pòsihi *Recuerdo*... y res més.

La senyora, somrihent:

—Fet y fet, es lo més serio.

El senyor, deixantli casi caure 'ls mots á l' orella:

—Y además... no 's pot dir «d' aquesta aygua no beuré...»

MATÍAS BONAFÉ

FESTAS POPULARS

MACÁBRICAS SIMBÓLICAS Y FANTÁSTICAS

Tan bon punt al cementiri la noticia va arribar de que 'ls vius de Barcelona grans festes van celebrar, entre 'ls morts, regnaren prompte entusiasmes delirants pera commemorá ab festes la vuytada de Totsants.

Y 'ls que dormen en la fossa, dintre 'ls ninxos y panteóns, del seu llit van aixecarse pera nombrar comissions.

Per president s' escullía al que cridava mes fort, resultant els caps de colla uns verdaders caps... de mort.

Entre 'ls diferents projectes que 's posavan en reclám eran grans els que exposavan dos artistas morts... de fam.

Un arquitecto mes sabi qu' en Doménech Montaner, qu' en vida era qui tenia mes talent... del seu carrer, proposá adornar la *vía* qu' ell *no hi viu*, fa catorze anys de tal modo que fos l' admiració de propis y extranys.

Un arch molt gros á la entrada quins costats fossen construhits ab fustas de caixas vellas y baguls ja mitj florits.

Al cim, molts caps d' esqueleto ab un llumet d' oli escás, quina claror surtiría per la boca, els ulls y 'l nas.

Desde l' una á l' altra banda pera la volta aguantá grans *barras*... de sogra, y *vigas*... d' esquena de capellá.

Adornar bé la cornisa ab rara combinació feta d' ossos, que 's podrían recullir per suscripció.

—A dalt de tot—deya—un ángel ab la trompeta tocant simbolisant aquell día que á n' aquí ens la tocarán.

Y finalment, proposava fer guirnaldas de paper ab els *papers* que las viudas aquí acostuman á fer.

Si aquest plan, com molts dels altres que hi havia, y l' adorná fatxadas, se porta á efecte, l' Auriguemna hi apendrà.

(Puig segons un *mort* que aquella fatxada vejé una nit, diu que alló no era altra cosa que un ninxo molt gran, guarnit).

Lector; si vols veure festes véshi, olvidant las d' aquí; pro, no badis; no fos cosa que t' hi quedessis allí.

J. STARAMSA

UNA MORT SENTIDA

(CONVERSAS CASSADAS AL VOL PER EL CAMÍ DEL CEMENTIRI)

COTXE I

—¿Els cupóns d' abril no s' han cobrat, oy?
 —No; ni las pensions de 'n Figueras tampoch.
 —Ah, en Miquel m' ha parlat pera renovar la hipoteca.

—D' aixó n' hem de tractar després, perque al cinch es molt poch. En Sala avuy me 'n ha ofertas dos al sis y mitj.

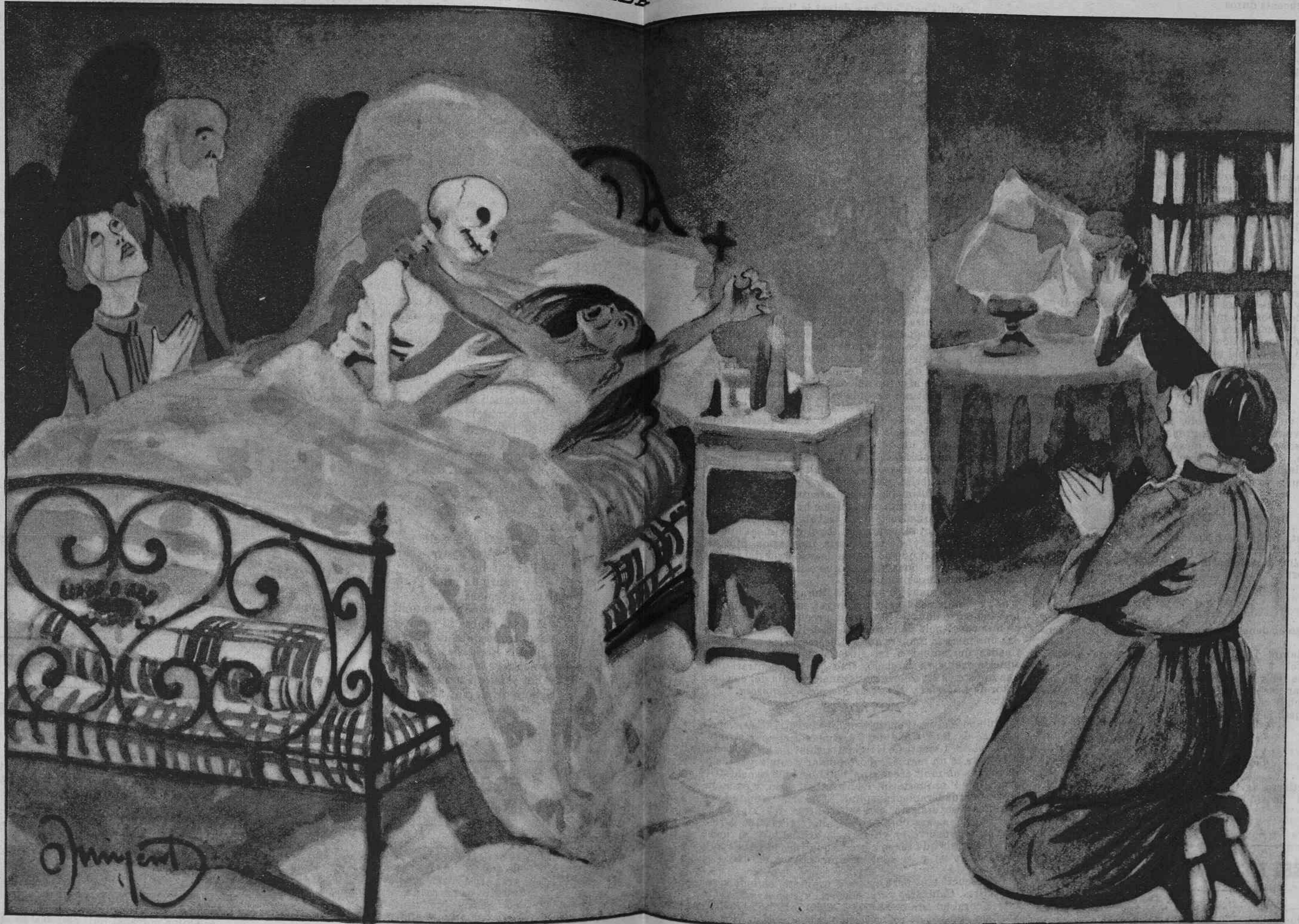
—No sé 'l papá per qué feya produhir tant poch al capital.

COTXE II

—¡Quína porcada! ¡Mil pessetas! Si de consultas sols, llavors del plet ab en Vilella, ja n' hi hauría gastat més ab un advocat desconegut.

—Res, noy, som els nebots *mimados*. ¡Y tothom parlant del llegat del oncle! A casa també era una professó

ENTRE LA VIDA Y LA MORT

Tricromia de P. BONET

L' última batussa

Aquarela de O. JUNYENT

feta: xarops per en Manolitu, vins de quina per la vella y emulsions y pastillas de la tos per ell, prou me puja més de cinchcents duros.

COTXE III

—Alló del militar va afectar-lo molt, y encare que després fessin las paus, desenganyis, la taca ja hi era.
—¿Y crech que per' xó ella va seguir...?
—Sí, home; si es una poca-vergonya.
—Petser ara s' hi casará.
—De més verdas se 'n maduran.

COTXE IV

—Oia, tenia sort en mitj de tot! Era un home de molt bona estrella. Ab la primera quiebra va embutzacarse deu mil duros; ab la tutoria dels Puig va arreplegar unas cent mil pessetas; quan va cargolá 'l dogal á n' en Buixons li produhí tres ó quatre mil duros, y 'l negoci dels olis, y... altres... y altres.

COTXE V

—¿Está tranquila l' Angelita?
—No gayre; ja veurá, alló d' aquell rumbo se li ha acabat. Si no troba cap més beneyt...
—¡Ja era ben capritxós en Domingo! Anarse á enredar ab aquella flavia, una dona casada, lletja, de mal gust, perque miri que de mal gust ne té en tot.
—Psé, 's van trobar. Eran tal para cual.

COTXE VI

—Era un verdader miserable. A casa seva tancava 'l pá; mesurava cada día 'ls sigróns; d' una truyta d' un ou ne feya sopar per sis; no més prenía café en las grans solemnitats, y encare ell tot sol. Si ara obrís els ulls y vejés aquellas coronas que porta damunt del bagul... tornaría á morir-se de rabia.

COTXE VII

—¿Robust, diu? Si no hi havia galipandria que no hagués passat. Ell, de malots y putinerías... demani. ¡Hasta miseria, ¿m' entén?, hasta miseria! No veu qu' era un home tan brut.

COTXE VIII

—¡Me caso ab dena! Sis rals va estafarnos aquella semana.
—¡Mal llamp! Vuyt anys avants havia de morir-se aquest brétol.
—A mí va tenir la barra de proposarme que la de casa anés á cobrar tots el jornals. Aquell día sí, ¡vatúa nell!, que per poch li vento plantofada.
—Té; ja jeu; ja es al calaix.

EPÍLECH

(D' un rotativero local)

—«El entierro del opulento fabricante D. Domingo Muxarnons ha sido una verdadera manifestación de duelo.»—

XAVIER ALEMANY

DESPRÉS DE LA MORT

—¿Qué cavila ara, Marfá?
¿Qué pensa?—'L cervell m' esguerro perque voldría indagá després de la mort qué hi ha.
—¿Aixó no sab? Hi ha l' enterro.

J. F. GAVIRES

ENGRUNAS

Si als nats qu' han deixat ja 'l mon se 'ls diu *morts*, no sé conéixer quín nom els hi correspon als qu' encare están per néixer.

Desde l' acte en que neixém tením pena de la vida: com qu' aquesta no te mida. morím quan menys ho pensém.

J. FERRER B

ROMEA

La facundia de 'n Russinyol es inagotable. ¡Quín tipo mes nou en el teatro el del *Malalt crónich*! Es l' home que viu anys y mes anys, clavat en un silló, que conta com mérits las vegadas que 'ls metjes l' han deshauciat, y que no se 'n acaba de anar may de aquest mon. Ell es el malalt y 'ls qu' están bons son els que sofreixen. Aquesta especie de tristesa cómica, de dolor humorístich es ben bé de la corda del celebrat escriptor-artista. ¡Y que bé l' ha situat! En una casa de banys, en un sanatori, ahont la major part dels que hi acuden, no hi van pas á curarse, sino á divertir-se. A n' aquests també 'ls fá nosa aquell malalt de veras, que 's presenta per tot, conduhit en un cotxet de rodas que arrastra un criat, tan con-naturalisat ab ell, que parla sempre en plural en totas las cosas que al malalt afectan.

Desde aquest criat, y á la muller y al fill del malalt crónich, fins al últim banyista presenta l' autor un quadro complet y perfecte del egoisme humá.

Pero sols un quadro. Com á treball escénich no tingui tal vegada tot el desarrollo, tot el moviment que foran de desitjar; y de aquí certa monotonía filla del assumpto mateix, que no logran desvanéixer del tot, las ocurrencias y 'ls bons mots de que está esmaltat el diálech, ab verdadera prodigalitat.

Es, de totas maneras una obra literaria de gran valor, y fins escénicament hauría guanyat molt, si alguns actors (no parlo de tots) haguessin procurat interpretar-la ab mes conciencia de la realitat, es á dir procurant olvidar una mica la manera que sol usarse ab las pessas destinadas únicament á fer riure al públich. No tanca aquesta exclusiva intenció, sino que pel contrari pica una mica més alt la originalíssima comedia del celebrat autor de *Llibertat* y *Els Jochs Florals de Canprosa*.

NOVEDATS

Diumenje el matí en un escullit concert, l' *Associació musical de Barcelona*, doná á conéixer el poema sinfónich del Sr. Lamote de Grignon, titulat *La nit de Nadal*.

L' obra te un marcat sabor popular y catalá y está desarrollada ab molt acert y un notable coneixement de l' armonía y l' orquestació. Es un treball serio, y en molts trossos verdaderament inspirat. El mestre Lamote jove, estudiós y entusiasta, pot enorgullirse del éxit que ha alcansat ab la seva obra. Es un músich dels que parlan clar, sense incorre en vulgaritats, trivialitats, ni llocs comuns; y als que tenen aquesta qualitat, el públich e's entén molt bé y 'ls acull sempre ab sos entusiastas aplausos.

L' execució tant per part de l' orquesta, com dels solistas Srta. Cañizares y Sr. Maristany, com també de la massa coral qu' era la del *Orfeo catalá* sortí notablement ajustada, posant de relleu las molts bellesas de la composició.

En resúm: un matí ben aprofitat, y un títul mes de legítim orgull per la vella *Associació musical de Barcelona*, que ab tant desinterés com inteligencia treballa sempre pel progrés del bon gust, per la protecció al ta-

lent dels compositors y per la difusió de la música selecta.

GRANVIA

Vecchia Guardia, es dintre del género rrelliscós, una de las obras mes atrevidas qu' hem vist may sobre la escena. Pero s' ha de dir també qu' es una de las més graciosas, estant pensada, desarrollada y escrita ab aquell bon humor y aquell esperit satírich qu' es la nota característica del talent de 'n Lavedan.

Y ara no 'm demanin que 'ls expliqui l'argument. M' haurían de prometre llegirlo tapantse la vista ab las mans, y si cumplissin la paraula, tampoch se 'n enterarían.

Lo que sí 'ls diré, respecte á la execució, es que no pot demanarse ni més conciencia, ni més flexibilitat, ni més verisme. La Sra. Bella Sainati y 'l Sr. Bertini estigueren lo que se 'n diu colossals.

Un' altra obra: *L' albergo del libero scambio*; pero aquesta, ab tot y la travessura del autor, combinant truchs y situacions sorprendents, entra de plé en la categoria de las xavacanadas.

Els mateixos que durant la representació s' hi fan un panxó de riure, exclaman al acabar:

—¡Y qué n' es de bestia tot aixó!

N. N. N.

AMOR D' ESPOSA

Potingas, cataplasmes, prometensas, oracions y pegats, van resultar inútils, y en Silvestre va fe el darrer badall.

Se 'n va anar d' aquest món ab greu recansa porque sos últims jorns no va endolsar la presencia anyorada de sa esposa qu' era á passar l' estiu á Montserrat.

La carta que 'ls cunyats li van escriure quan grave el bon Silvestre 's va posar, fins al cap de catorze ó quinze días no va arribá á sas mans,

y el parte en que li deyan qu' en Silvestre s' havia descuydat de respirar, quan varen entregarli ja portava dos días de retrás.

Quan al poble arribá la pobra esposa ja era el mort enterrat, y gement y plorant, desesperada

MORTS CONEGUTS

El beato, el calavera y el Xanxes tradicional.

aixecava la viuda al cel las mans cridant que li portessin desseguida al marit anyorat porque volía darli son últim bes y son darrer abrás.

Després dels quants singlots, l' atach de nervis y las llágrimas propias d' un cas tal, va quedá un bon xiquet assossegada, suspirant solzament d' en quant en quant.

Cap al tart, endolada, ab ulls plorosos, la pobra viuda, sola, se 'n va anar envers al cementiri pel ninxo del seu home demanant.

—Fosser, lo bon fosser, feume la gracia de mostrarme al difunt tan estimat.

—Senyora, no pot ser; no pot obrirse fins passats els cinch anys.

—¡Vull besarlo per última vegada!

—Ja está el ninxo tapat y rotulat.

—¡Destapeulo, per Deu!

—Tot es inútil.

—¿Ni pagant lo que sigui?

—¡Tant dirá!...

—Digueu, donchs, quant voleu.

—Doneume un duro.

—¿Un duro? ¿Cinch pessetas? ¡Deu me 'n guard!

JEPH DE JESPU

ESQUELLOTS

S' está en aquests moments tantejant la qüestió

del concert gremial per lo que respecta els consums de Barcelona. Si s' arriba á un acort, qu' es bastant difícil, llavors se veurá si 'ls que han entaulat l' assumpto tenen l' autorisació deguda dels seus representats, y 's buscará la manera de tirar per terra tot lo que s' haja fet.

Perque lo que volen alguns regidors, y en primer lloch els regionalistas es l' arrendament, tal com el tenen á Sevilla, á Madrit y altras ciutats de la terra de moros.

Ben clara y explícitament ho expresa *La Perdiu*:

El perdigot, la fulana y l' amo d' aquell hostal.

ELECTORS INDIGNATS

— ¡Cacich sense gratitut!
 ¡Pantorrillas sense fé!
 ¿Cóm es que fa ja tants mesos
 que no 'ns fas servir per ré?

«S' ha de tenir en compte que l' acort del Ajuntament comprén tres extrems per lo referent á consums. Primer, arrendament; segón, concert gremial; tercer, administració municipal.

»De manera que 'l concert gremial queda en segón lloch, y en el cas en que no 's pugui realisar l' arrendament.»

Las preferencias dels perdigots no poden ser mes patents. Mes clar que lo qu' ells volen, ni l' aygua.

Un arrendatari que dongui garrot á Barcelona, y pel cas ningú mes apropiat que aquell tal Sr. Limón, amich íntim en tráfecs y negocis del senyor Huelín, qui á la seva vegada es parent immediat del Sr. Pons, actual president de la comissió. Aixís tot se queda á casa.

Y no 's creguin: no 's donan vergonya de confessar que un arrendatari ho farà anar millor pels móvils del interés particular, que no ells á pesar del seu decantat amor á Barcelona. ¿De qué 'ls ha servit, á veure, blasonarne tant, si al cap de vall havían de sortir ab la pretensió de cedir en arrendament lo qu' ells no han sapigut administrar?

Ara no mes falta sapiguer si aquesta solució que acaricfan es filla sols del reconeixement expontani de la seva propia impotencia, ó bé del desitj de complaure al cusí del Sr. Pons, amich íntim en tráfecs y negocis del futur arrendatari, Sr. Limón.

Perque no deixa de despertar l' atenció que tots els traballs que fan ab els gremis siguin inútils y destinats únicament á cubrir las apariencias

En materia de consums, el Sr. Pons y demés regidors perdigots se guardan una llimona per la sed.

Y á propòsit de consums.

Als pochos días de suspés ha tornat á ser reintegrat en la possessió del càrrech, l' inspector senyor Martí.

Un altre efecte.

La bola havia entrat á la tronera, y ja l' han tornada á treure, rodolant de nou sobre 'l panyo vert.

UN MORT CALAVERA

Vaja que 'ls billaristas de la comissió fan cada espifiada qu' esgarrifa! Y no será, en nom de Deu, perque no enguixin.

Las manadas de pelegrins espanyols que últimament van anar á Roma, segons noticias, están disgustadísimos, á causa de que no poden sortir al carrer, que no 's posi á ploure.

Qualsevol diria que 'ls acompanya la mala sombra de las festas de la Mercé.

Pero ben mirat no haurían de disgustarse per una cosa com la pluja, qu' encare 'ls favoreix.

Varen sortir de Barcelona ab la llana bruta y tornarán ab la llana neta. ¿Qué mes volen?

Jo ja 'm figuro veure blanchs y pulits com coloms, dels blanchs s' entén, á n' en Bassegoda, á n' Peris Mencheta y hasta á n' en Narcís Oller que formaren part de l' expedició.

¿Els sorprén que l' autor de *La febre d' or*, cap á sas vellesas s' haji juntat á una mística remada? ¡Ay, senyor! Ja era de veure. Desde que va encatarinarse tant ab els perdigots, va ferse digne de que li possessin á l' auca aquell famós redolí: «*Va con malas compañías.*»

Pero aixó sí, alguna cosa 'n treurá, si s' ha realitat com desitjo l' anunci del pelegrí Lluís Comulada qu' envía al *Brusi* las sevas correspondencias de Roma:

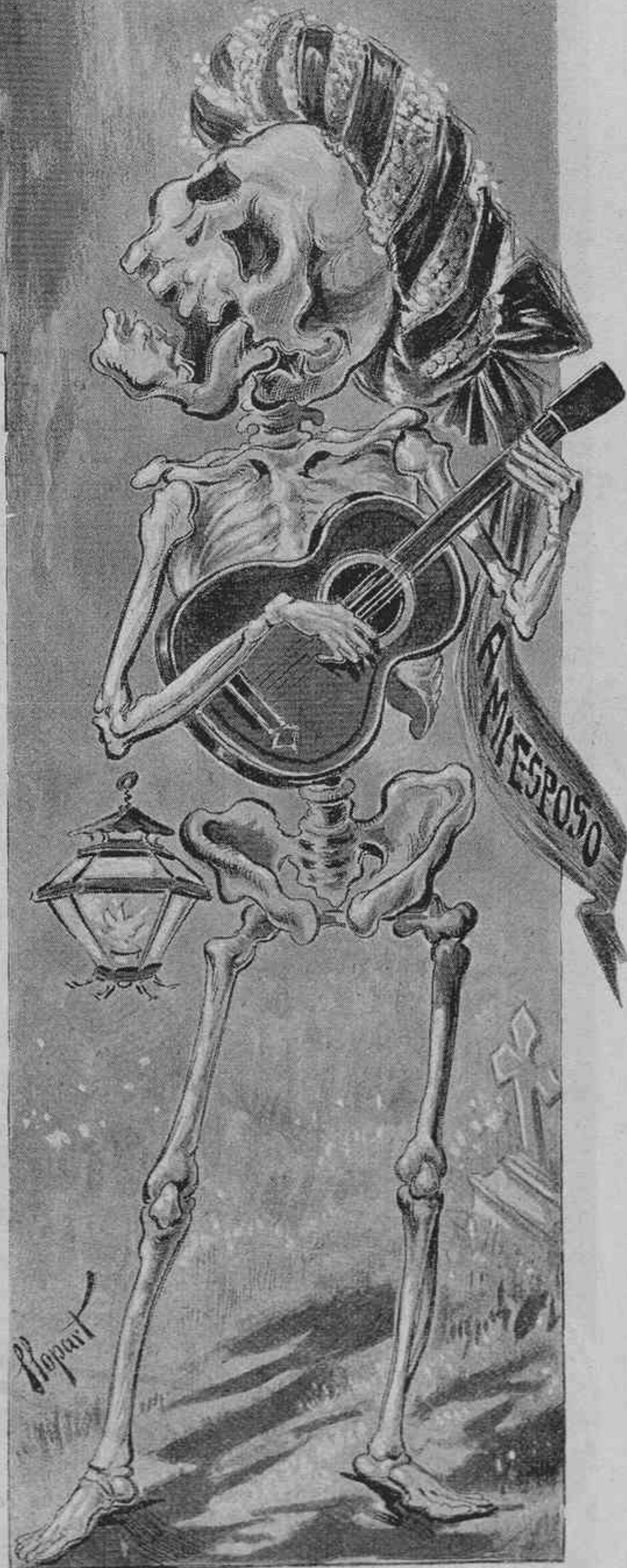
«En la recepción de mañana será también presentado al Papa el novelista catalán D. Narciso Oller.»

Ja ho veuhem: una ganga que 'n Zola no la va poder lograr.

Veritat es que l' autor de *Lourdes* y *Roma* si volia veure al Papa de aprop era per maparlo, mentres que 'n Narcís Oller... ¡quí sab mare de Deu!

Un vell decrepit, disgustat del món, deya un día ab amarga franquesa:

—Tinch horror als joves y á las noyas: quan veig un parell d' enamorats, ¡me fan un fástich!...

—La meva pobra muller m' ha portat una corona; pero no 'n fassis cabal: jo sols penso en tú, bufona.

BUSCANT COMPRADORS

—Ja que 'ls vius que hi veuen clar
sembla que tots l' han deixada,
veyám si enganxaré als morts,
que son gent que sempre bada.

—Y 's comprén que n' hi fassin—li va respondre
un conegut.—Quan un ha dinat bé, no hi ha res que
fastigueji tant com veure menjar als altres.

UNA RAHÓ PODEROSA

—Ja has vist la planxa que han fet els teus companys
de causa enviant el compte á Mossen Cinto...
—¡Molt ben fet! Perque en Verdagner no era de La
Veu ni 's freqüentava ab la gent de bé.

EPITAFIS

Dins d'aquesta tomba nova
un drach asquerós s' hi troba
tot cobert de bestioletas,
que de rabia 's va morir
perque no 's pogué cruspír
unas vuycentas pessetas.

Aquí jau un tenor nyap,
que, segons molta gent deya,
ab tants y tants galls com feya,
may ne pogué menjar cap.

En aquest camp de verdura
s' hi troba la sepultura
enfonzada, negra y trista
d' un tal Pons catalanista
gran enemich de las llums
y dels negocis petits, [sums...]
que volgué arreglá els con-
y ens ha deixat consumits.

FRANCISCO LLENAS

La que descansa aquí dins
fou una dona superba;
de formas esculpturals,
imatje de la guapesa,
la perdició dels casats,
de las casadas l' enveja,
per sas livianas costums,
per sas aficions obscenas
No crech pas qu' haja existit
dona al mon tan calavera,

puig l' enterraren fa temps
ly calavera 's conserva!

F. CARRERAS P.

L' home que reposa aquí
va dir que quan mort sería
en el seu ninxo hi volía
sobre mármol del mes fí
y en tamanyo regular
una inscripció que digués
sense una paraula més:
'—Senyors: no val á badar!'

A. RIBAS LL.

Descansa á aquí en Baldomero
que fou un tipo especial;
Tonto, gandul, embustero,
sört, cornut... y sense un ral...
Davant, donchs, de tal dissort
es molt lógich preguntá':
Si quan viu ja era un gran mort,
ara qu' es mort... ¿qué será?

—Aquí hi reposa un torero
que era fill de Badajoz.
—¿Va morir d' una desgracia?...
—No: va morir... d' una sort.

ANDRESITO

Dins d' eix marbre sepulcral
hi jau un municipal
del grupo de distingits.
En el carrer de las Molas
morí en temps que davan bolas
per havers' llepat els dits.

Jau aquí l' actriu Dufort
que ja en vida fou un mort.

Reposa aquí una Perdiu
que de sos cants feya gala
morí d' un perdigó á l' ala...
segons son lletrero diu.

P. A. MORENO

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ALMANACH

DEMÀ DIVENDRES

Número extraordinari

DE

La Campana de Gracia

DEDICAT ALS MORTS

8 planas

10 céntims

ALMANAQUE BAILLY-BAILLIERE

Pequeña enciclopedia popular de la vida práctica

PARA EL AÑO 1903

Aparecerá en breve

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA ALMANACH

PERA L' ANY 1903

Dintre de pochs días fixarém la seva aparició

Recordém á nostres corresponsals que no tinguin lo pedido fet, lo fassin sens pérdua de temps.

DON JUAN TENORIO

Drama de DON JOSÉ ZORRILLA

Ptas. 2

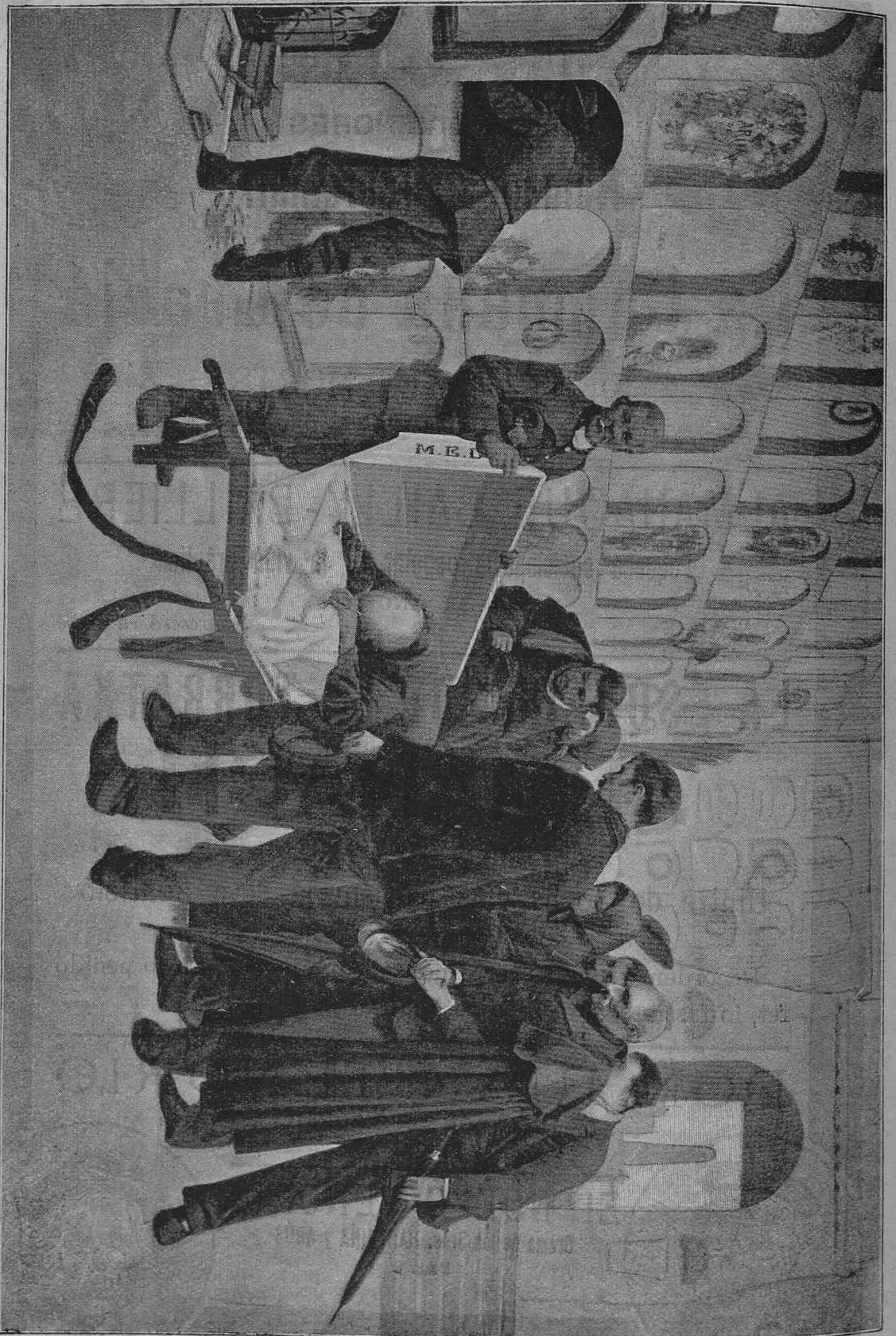
EL NUEVO TENORIO

Drama de los Sres. BARTRINA y ARÚS

Ptas. 2

Arús

AL FI DEL VIATGE

! L'últim petó !

Quando al cell de A. GOLL